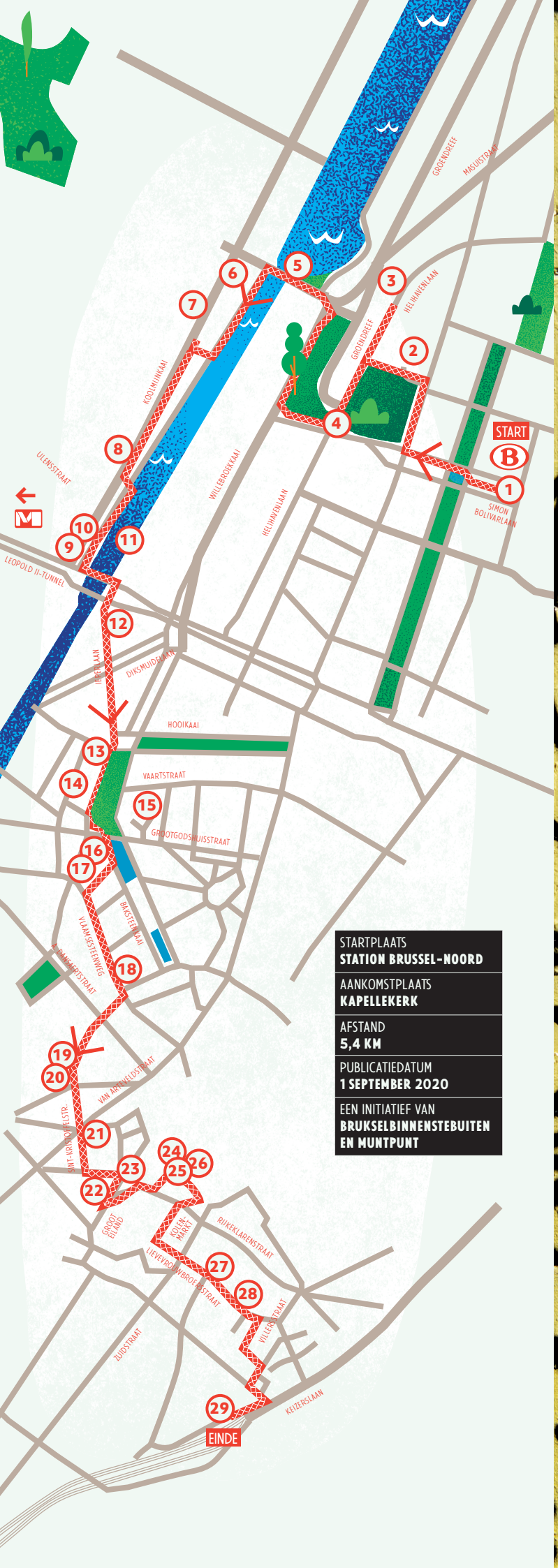

STARTPLAATS	**STATION BRUSSEL-NOORD**
AANKOMSTPLAATS	**KAPELLEKERK**
AFSTAND	**5,4 KM**
PUBLICATIEDATUM	**1 SEPTEMBER 2020**
EEN INITIATIEF VAN	**BRUKSELBINNENSTEBUITEN EN MUNTPUNT**

STREET ART

DOE-HET-ZELF WANDELING BRUSSEL

INLEIDING

Deze wandeling van Brukselbinnenstebuiten staat in het teken van de Brusselse straatkunst. Voor wie er oog voor heeft, zijn de straten van de stad één grote openluchtgalerie. Er is voor elk wat wils: van de kleinste illegale tags tot indrukwekkende, gesubsidieerde muurschilderingen. Vaak beschouwd als vandalisme, maar ook gewaardeerd omwille van de creativiteit of de humor. Het oordeel laten we aan de wandelaar over. We starten in de Noordwijk, gaan langs het kanaal en het centrum van Brussel, om te eindigen aan de Kapellekerk in de Marollen.

1 NOORDSTATION

We starten onze verkenning op de esplanade voor het Noordstation met een korte historiek van de straatkunst. Graffiti ontstaat als artistieke uiting in de jaren 1970 in enkele buurten in New York en Philadelphia, binnen de hiphopjongerencultuur. Jonge artiesten communiceren met elkaar via woorden en tekeningen in de publieke ruimte. Favoriete techniek: de spuitbus.

Met de komst van het internet, eind jaren 1990, wordt de straatkunst diverser. Artiesten gaan andere technieken gebruiken (affiches, stickers, collages, sjablonen…) om zich te onderscheiden in de veelheid van creatieve uitingen. Vanaf dan spreken we van 'Street Art', een term met een positievere connotatie, die ook door steden opgepikt wordt in het kader van hun city marketing. Zo heeft de Stad Brussel sinds 2017 een eigen website (parcoursstreetart.brussels) én een subsidiebudget voor street art. Gesubsidieerde kunst is vanzelfsprekend een stuk minder provocatief dan de vrije, illegale uitingen.

→ *Steek de twee zebrapaden van de Albert II-laan over, rechts van de rotonde met de waterpartij en het zwartstalen kunstwerk. Je loopt nu tussen de WTC-torens, de kroonjuwelen van het Manhattanproject uit de jaren 1960. Voorbij de WTC neem je de Antwerpsesteenweg naar rechts tot op het einde van de massieve sokkel. Links zie je de blokken van de Brusselse sociale huisvestingsmaatschappij. Steek aan het zebrapad de Antwerpsesteenweg over en neem de kasseiweg tot voor het fresco tegen de gevel.*

2 JABA (ANTWERPSESTEENWEG 150)

De Luikse graffitikunstenaar JABA maakte in 2019, in opdracht van de vzw Une Ville En Couleur, deze fresco van 40 meter hoog. De inhoud van de muurschildering kwam tot stand tijdens workshops met de bewoners van de sociale huisvestingsblokken, de basisschool Klavertje Vier en buurtorganisaties. Je vindt de handtekening van de kunstenaar terug in de baobabs en de zwevende Senegalese busjes. "Een stad zonder graffiti is een stad zonder ziel", zegt hij in een Tedx-Talk (YouTube, 2016).

Via zijn werk wil hij buurtbewoners van verschillende leeftijden samenbrengen en beelden creëren bij hun verhalen. Brukselgids Joris Sleebus, mee initiatiefnemer van deze tekening, legt graag de link met de muurschilderingen die in de jaren 1970 verschenen op intussen afgebroken huizen hier in de Noordwijk. De schilderingen waren toen een protest tegen de oprukkende sloop van deze volkswijk om plaats te maken voor het megalomane Manhattanproject.

→ *Loop de kasseiweg verder af en blijf het pad rechtdoor volgen onder de ijzeren voetgangersbrug. We zijn in het Maximiliaanpark, bekend om zijn transmigranten op weg naar Engeland en een beter leven. Je verlaat het park aan de Helihavenlaan. Sla rechtsaf en wandel tot voor de Nederlandstalige school 'Klavertje Vier' aan de overkant van de laan.*

3 SHIRO – LA BELLE HIPHOP 2020

De graffiti- en street art-wereld is overwegend mannelijk, maar steeds meer meisjes en vrouwen laten van zich horen. Het festival La Belle Hip Hop focust jaarlijks op hun bijdrage in het kader van de Internationale Vrouwendag (8 maart). Deze tekening (Helihavenlaan 33) verscheen in 2020, in samenwerking met het Parcours Street Art van de Stad Brussel.

De Japanse kunstenares Shiro beeldt hier de vier creatieve pijlers van de hiphop af: rap, breakdance, DJ-ing en graffiti. Geïnspireerd door de slogan van La Belle Hip Hop 'Make our difference a strength' tekende ze vier vrouwen met verschillende roots. Shiro begon in 1998 te schilderen met verfspuiten en 'home made'-gereedschap. Haar heel herkenbare personages doen denken aan Japanse manga-strips. Ze reist vaak tussen New York en Japan om haar kunst te doen evolueren.

→ *Keer op je stappen terug en volg de Helihavenlaan, voorbij de sportvelden, tot aan de Bolivarlaan. Aan de overkant van deze laan, ooit bedoeld als verlengstuk van de E40, zie je een grote, vrij duistere muurschildering.*

JABA

ALLÉE DU KAAI

4 'MOTHER' – SAINER (ETAM CRU)

Een vrouw met twee kinderen, ingetogen donkere kleuren, een gelaten uitdrukking. Zit ze te wachten op de eerste berichten van haar geëmigreerde echtgenoot? De Poolse kunstenaar Sainer van het collectief Etam Cru heeft in ieder geval de harde werkelijkheid van het Maximiliaanpark in beschouwing genomen. De coronacrisis trof de hier kamperende vluchtelingen extra hard: wie geen kot heeft, kan er moeilijk in blijven...

Ook even verder op deze wandeling, aan Allée du Kaai, zal je hen wellicht ontmoeten. NGO's en burgerinitiatieven zoeken onderdak, maaltijden en medische opvolging voor deze mensen op de dool.
Sainer werkte een tiental dagen aan dit schilderij, waarvoor hij wel 150 liter verf nodig had. Ondanks het indrukwekkend formaat (400 m²) wil Sainer de voorbijgangers niet verblinden met al te felle kleuren. Zelfs met de bloemenkronen lijkt de toekomst eerder somber.

→ *We volgen de Bolivarlaan naar rechts, richting de nieuwbouw aan het kanaal. Sla aan de lichten rechtsaf en volg de Willebroekkaai, een vroegere kade van het kanaal die verworden is tot een drukke invalsweg. Let op dat je niet over het fietspad loopt. Loop eerder door het park, langs het sportterreintje. Op het einde van het park kom je aan een druk kruispunt. Steek linksaf en meteen rechtsaf het kruispunt over en wandel tot aan de locomotief op de brug.*

5 REDERSBRUG

Als je naar het noorden kijkt zie je langs de kaaien restanten van de industriële activiteiten waarvoor het kanaal begin 19de eeuw aangelegd werd. Het kanaal diende niet enkel voor de aanvoer van brandstof, bouwmaterialen en voedingswaren. Ook het afval van de stad werd en wordt hier verzameld en afgevoerd. De indrukwekkende schroothopen zijn nog beter zichtbaar vanop de Waterbus, die op weekdagen onder deze brug van en naar Vilvoorde vaart.

Richting het zuiden staan twee werelden tegenover elkaar: op de rechteroever oude hangars, op de linkeroever de 'waterfront development' van Brussel. Nieuwbouwprojecten met duurdere appartementen vullen stilaan de volledige oever tussen Sainctelette en Redersbrug. Het 'hoogtepunt' is UP-site, met 42 verdiepingen en 143 meter de hoogste woontoren van België. De bewoners moeten, in ruil voor een fantastisch uitzicht, leven met het gerommel van de betoncentrale en het bijbehorende industrieverkeer. Maar het is de andere oever die ons interesseert!

→ *Die bereik je als je de weg oversteekt en via de grote poort van de hoofdzetel van de Haven van Brussel (of langs het kleine voetgangerspoortje als de grote poort gesloten is). Loop tot aan de eerste hangars vol graffiti.*

6 ALLÉE DU KAAI

Allée du Kaai is een project van de Brussele vzw Toestand, die leegstaande gebouwen een tijdelijke socio-culturele invulling geeft. In deze loodsen zit ondermeer een jongerencentrum, een fuifzaal, een fietsatelier en een volkskeuken. Het is ook een vrijhaven voor graffiti. Op de eerste hangars ontdek je meteen de drie belangrijkste genres: tags, flops en graffs.

De tag is een handtekening in één kleur, meestal geplaatst met een spuitbus of een stift. De artiestennaam verschijnt snel en liefst op zoveel mogelijk plaatsen. Een geoefend oog leert de verschillende namen herkennen en ontcijferen.

De flop (van het Engelse 'to throw up') is een 'opgeblazen' tag in meestal grote ronde letters in twee kleuren. Een donkere kleur voor de contouren, een lichtere (wit of zilver) voor de opvulling. Een flop plaatsen duurt langer, je hebt dus meer kans om betrapt te worden. Maar zelfs van aan de overkant van het kanaal is je naam leesbaar.

Een graff is de meest uitgewerkte vorm. Het is een volledige tekening die uren, soms dagen in beslag neemt. Graffs tonen het meesterschap van de graffiti-kunstenaars. Ze verschijnen meestal op een afgelegen plek of in een gedoogzone, zoals hier. Graffiteurs kunnen hier de stiel leren zonder op hun hoede te moeten zijn voor de politie.

→ *Loop verder tot op het grasperk in het midden van de site, draai rechtsom rond de loods tot aan een openlucht skateparkje. Draai rechts rondom het skatepark, tot op een soort binnenpleintje tussen de loodsen. Achter de hekken zie je het werk van enkele crews, waaronder CNN.*

7 CNN

JGraffiti is een groepsgebeuren, in tegenstelling tot het meer individuele street art. De 'crew' is voor veel jongeren van levensbelang. In tegenstelling tot school en werk, waar weinig succes te rapen valt, krijgen ze in de crew vriendschap en erkenning. Elke crew heeft zijn eigen stijl en elk lid zijn specialiteit.

CNN is een van de oudste crews in Brussel. Hun leden (nu veertigers) zijn nog altijd actief. Hun werk heeft vaak een politieke boodschap. Je ziet een verwijzing naar de protestsong van dichter/zanger Gil Scott-Heron, 'The Revolution Will Not Be Televised'. In de rechterhoek neemt een van de betogende aapjes een selfie met zijn iPhone, niet van Apple maar van Banana. De brulaap van het IMF kreeg onlangs een Trumpiaans kapsel. Het schattige spinnetje is de handtekening van HMI (alias van Fouad Hachmi), een van de top-graffeurs van CNN. De geometrische vormen en Arabische kalligrafie links daarvan zijn van de hand van zijn collega Djamel Oulkadi.

→ *Verlaat het terrein. Aan de overkant van de Havenlaan zie je het Koninklijk Depot van Thurn & Taxis (meer hierover in onze andere doe-het-zelf-wandeling Havenwijk/Thurn&Taxis). Volg linksaf de Havenlaan, maar wees op je hoede voor voorbijrazende fietsers.*

8 DAWAMESK

De grillige verfsporen onder je voeten wijzen je de weg naar het territorium van DAWAMESK. Wandel voorbij het bakstenen gebouw van Ackermans links terug de kanaalkade op. De vuilnisbak rechts van de oprit is beklad met witte verf. Ook dat is het werk van DAWA (alias van Thomas Mercier) die straatmeubilair, gebouwen en zelfs fietspaden te lijf gaat met spatten verf. Zoals bij veel taggers en graffeurs is zijn werk een reactie tegen de commercialisering van de publieke ruimte.

Net als grootmeester Banksy durft hij te dromen: "Imagine a city where graffiti wasn't illegal, a city where everybody could draw whatever they liked. A city that felt like a party where everyone was invited, not just the estate agents and barons of big business.". Op de zijkant van het houten depot van K-NAL staat 'gentrification'. De spuitbus als stil verzet tegen de verdringing van minder kapitaalkrachtige bewoners en activiteiten, ten gevolge van de trendy ontwikkeling van deze wijk.

→ *Volg de trappen naar beneden, maar opgelet: eigenlijk zijn het zitbanken (daarom zijn de trappen zo diep). Daal verder af naar de houten aanlegsteiger van de Waterbus, de bootverbinding tussen Brussel-Stad en Vilvoorde.*

9 KANAL + BONOM

Van hieruit hebben we een mooi zicht op de voormalige Citroën-garage aan de overkant van het kanaal, waar het museum voor hedendaagse kunst 'Kanal-Centre Pompidou' een stek krijgt. Een grondige verbouwing moet in 2023 een gloednieuwe multifunctionele museumruimte opleveren. Tegen dan wordt ook de Kleine Ring rechts van het gebouw heraangelegd en zijn de appartementen links van het museum helemaal klaar. Gentrification in actie: een verwaarloosde industriële zone wordt een hotspot voor trendy volk, inclusief internationaal toerisme.

Bonom (alias van Vincent Glowinski) vindt het duidelijk maar niets. Brussels meest beruchte straatkunstenaar heeft schijt aan de hippe toekomstplannen. Niet gezien? Kijk dan naar de bakstenen muur rechtsboven de voormalige Citroën-garage. Vijftien jaar geleden zakte Bonom van Parijs naar Brussel af, om hier de opleiding 'Espace urbain' te volgen aan de prestigieuze kunsthogeschool École Supérieure des Arts Visuels La Cambre. Sindsdien drukt hij zijn provocatieve stempel op de stad.

→ *Neem de trappen weer omhoog om het kanaal over te steken via de Sainctelettebrug. Let bij het oversteken van het kanaal op de vele stickers, Tipp-Ex tekeningen en collages op de metalen reling en de verkeerspalen.*

10 THIERRY JASPART

De stickercultuur komt uit Californië, waar skate- en surfmerken logostickers uitdeelden aan hun klanten. Die zorgden ervoor dat de merken overal te zien waren: op skateboards en surfplanken, maar ook op palen, muren, ramen, bushokjes, in de toiletten van trendy cafés,... Van gratis reclame gesproken! Op de brug zie je vanalles: van originele, handgemaakte zelfklevers tot industrieel gedrukte stickers zonder enige creatieve pretentie.

Ga op zoek naar de 'Ta Gueule'-reeks van Porko Gang met het logo van de Stad Brussel. Dat is werk van de Vlaams-Brusselse rapgroep Stikstof, met Zwangere Guy als bekendste rapper. Een andere reeks stickers is alomtegenwoordig: de boodschap 'J'existe' en 'Je suis partout' is van de hand van de Luikenaar Thierry Jaspart, die vooral streeft naar zichtbaarheid. Hij heeft geen roots in het graffitimilieu en wordt dus als parvenu beschouwd door de echte jongens van het illegale nachtwerk. Zelfs de 'Fuck Thierry Jaspart'-stickers iets verder op de reling zijn via zijn website te koop...

→ *Aan het eind van de brug links, op het pleintje naast het gebouw van Brussels by Water, hebben we een mooi uitzicht op de lange graffitimuur van de KOSMOPOLITE ART TOUR, aan de tegenovergelegen kanaalwand.*

BONOM

KOSMOPOLITE ART TOUR

11 KOSMOPOLITE ART TOUR

Het Kosmopolite Art Tour-festival is een initiatief van de collectieven Mac Crew (Parijs), Aerosol Bridge Club (Amsterdam) en Farm Prod (Brussel). Het festival stimuleert internationale uitwisselingen en laat ook het brede publiek kennismaken met street art via grote muurschilderingen in Casablanca, São Paulo, Jakarta, Santiago de Chile en in 2015 dus ook in de Brusselse kanaalzone.

Grote namen uit de Belgische 'scene' werkten mee: van links naar rechts zien we een octopus van Dzia, een doodskop van Steve Locatelli, een schrijvend jongetje van Denis Meyers en een krokodil van Gijs Van Hee. Denis Meyers uit Doornik schilderde ook de woorden rondom de tekeningen. Hij studeerde aan La Cambre en is de kleinzoon van Lucien De Roeck die het bekende sterlogo van Expo '58 ontwierp. Als een van de commercieel succesvolste straatkunstenaars van ons land deed hij onder andere artwork voor Duvel en Samsung.

Het fresco is ondertussen al duchtig 'getoyd'. Een toy (van het Engelse 'I throw up on you') is een tag die bovenop een andere tekening is geplaatst. Vaak is dat bedoeld als provocatie, een uitdaging van een concurrerende tagger. Maar hier op de kanaalwand is alles voortdurend in beweging... en tijdelijkheid is inherent aan straatkunst.

→ *Steek aan de lichten de Kleine Ring over en wandel aan de overkant de Ieperlaan in.*

12 IEPERLAAN

We lopen tussen mooie, grote art-decopanden met op de benedenverdiepingen groothandelszaken in mediterrane producten. Hier was de eerste vroegmarkt van Brussel. Na WO I verhuisde die enkele kilometers naar het noorden langs het kanaal. De straatnamen Ieper- en Diksmuidelaan zijn een hommage aan deze steden die tijdens de Grote Oorlog zwaar beschadigd raakten.

→ *Loop de Ieperlaan af tot aan de tramsporen in de waterpartij. Steek over en volg het rechte pad onder de lindebomen van de middenberm. We lopen hier op de drooggelegde dokken van de 16de-eeuwse Brusselse binnenhaven. Dat zie je ook aan de straatnamen: Schuitenkaai rechts en Kalkkaai links. Wandel tot aan de pingpongtafel.*

13 ELIAN CHALI

In de Sint-Andriesstraat zie je een kleurrijke muurschildering die de hele zijgevel van een huis inneemt. Geometrische vormen en primaire kleuren zijn het handelsmerk van de Argentijnse Elian Chali, die dit fresco maakte tijdens de Nuit Blanche van 2015. Chali neemt vaak de vorm van het gebouw op in zijn werk. Zo speelde hij hier met de omtrek van het huis. Hij maakte ook een fascinerend werk voor The Crystal Ship, het jaarlijkse street art-festival in Oostende.

De Stad Brussel speelt een actieve rol in het samenbrengen van eigenaars met een geschikte gevel, straatkunstfestivals en kunstenaars. Via de promotie van street art hoopt ze een specifiek soort toerist aan te trekken. Zeker in de toeristische zones ontstaat daardoor een strikte opdeling tussen 'gewenste' en 'ongewenste' kunst. De ongewenste, illegale kunst wordt bestreden met verwijderingsteams en boetes. De gewenste kunst krijgt subsidies en moet zich dus noodgedwongen conformeren aan de wensen van de opdrachtgever. street art is dus vaker braaf, frivool of louter esthetisch.

→ *Ga even aan de kant van de weg staan en kijk rechtsboven.*

14 BOZKO

Ook de Bulgaarse kunstenaar Bozko moest zich conformeren. Kijk naar de gevel rechtsboven (Timmerhoutkaai 7). Dit monumentale werk kwam er in 2018 in het kader van Balkan Trafik, een festival in BOZAR dat de muziek en de cultuur van de Balkan in de schijnwerpers zet. Zijn eerste ontwerp, met een kwaadaardig kijkende kabouter, kon de goedkeuring van de eigenaars van het gebouw niet wegdragen.

Op het laatste nippertje (de verf was al besteld) moest hij een alternatieve tekening voorstellen. De kale man op de schommel, omringd door papaverbollen, zit wellicht ook vol dubbele betekenissen. Aan jou om ze te ontdekken. Voor Bozko, die opgroeide tussen de communistische woonblokken van Sofia, betekende street art alvast een kans om de grauwe realiteit te ontvluchten. Dat gevoel wil hij met zoveel mogelijk mensen delen.

→ *Draai je om en wandel tussen het Monument voor de Oorlogsduif en de Anspachfontein naar de Grootgodshuisstraat. Sla even verder linksaf, in de Vlierwijk. Neem aan de splitsing de rechterstraat.*

15 GRETA THUNBERG

De herkenbare lange vlechtjes en de doordringende blik laten er geen twijfel over bestaan. Op de gevel van Vlierwijk 20 werd de jonge Zweedse klimaatactiviste Greta Thunberg vereeuwigd. In 2019 demonstreerde ze mee met de Belgische klimaatspijbelaars. Het werk is van de hand van Brusselaar Henk De Ruddere, beter bekend als Encq.

De eigenaar van de woning had Encq opgemerkt toen die de Publieksprijs won op een cultuurinitiatief van de stad. Ze beslisten samen dat het werk een eerbetoon moest worden voor 'de jongere generatie, die geboren werd in een wereld die onveilig is gemaakt door haar voorgangers, maar de omstandigheden niet aanvaardt'. De Stad Brussel gaf toestemming en plaatste het werk ook op haar website Parcours Street Art. Sindsdien is er opvallend meer passage in de doodlopende Vlierwijk.

→ *Keer op je stappen terug, wandel opnieuw langs de fontein en linksom langs de waterpartij die een herinnering is aan de vroegere dokken. Halverwege de waterpartij neem je het eerste steegje rechts, de Land van Luikstraat.*

16 ZUURTAGS

De Stad Brussel voert een actief verwijderingsbeleid, vooral in zones die historisch, toeristisch of commercieel interessant zijn. Een specifieke cel binnen de dienst Netheid gaat elke dag op pad met borstels, hogedrukspuiten en chemische reinigingsproducten. Eigenaars die een tag op hun gevel ontdekken kunnen die gratis laten verwijderen. Handelaars kunnen, mits het voorzien van de geschikte verf, de graffiti op hun luiken gratis laten overschilderen. De bestrijding van 'ongewenste' straatkunst neemt een aanzienlijke hap uit de stadsbegroting.

Maar het verwijderingsbeleid roept ook tegenreacties op. Sommige taggers gaan op zoek naar technieken die moeilijker verwijderbaar zijn. Ze vullen brandblussers met

GRETA THUNBERG

ALICE GALLERY

verf, waarmee ze metershoge tags spuiten. Anderen vullen viltstiften met zuur uit autobatterijen om tags op vensters te plaatsen. Je ziet enkele voorbeelden op de ruiten in de bruinbetegelde achtermuur van het jeugdtheater Bronks aan de rechterkant. Het zuur bijt in het glas. Er zit niets anders op dan het raam te vervangen...

17 ALICE GALLERY

Bijna aan het eind van het Land van Luikstraatje zie je links een beschilderde muur, tegenover de ALICE Gallery (nr. 4). De kunstgalerie van Alice van den Abeele en Raphaël Cruyt wil urban art, hedendaagse kunst en street art in de kijker zetten. Sounds familiar? Van den Abeele & Cruyt zijn inderdaad ook medeoprichters van het MIMA (Millennium Iconoclast Museum of Art) in de voormalige Belle-Vue Brouwerij in Molenbeek. De ALICE Gallery was de eerste Brusselse kunstgalerie die kunstenaars met roots in graffiti en street art de kans gaf om hun werk met een formeler publiek te delen. De kunstenaar die binnen exposeert, neemt ook vaak de betonnen buitenmuur even onder handen.

Ook Thierry Jaspart (zie hoger) kwam hier voorbij: de aandachtige speurneus ontdekt zijn stickers en logo op regenpijpen, gevels, vuilnisbakken en paaltjes.

→ *Loop het steegje uit en sla linksaf de Vlaamsesteenweg in. Die brengt je naar de Oude Graanmarkt, het laatste dok van de voormalige haven van Brussel.*

18 SPACE INVADER

Binnen graffiti en street art bestaat er geen academische traditie. Kunstenaars vinden hun inspiratie in hun eigen leefwereld: film, televisie, muziek, strips en computerspelletjes. Zo ook de Fransman Space Invader, die overal ter wereld PacMan-achtige wezentjes dropt. Op het hoekpand rechts, de Librairie Sainte-Catherine (nr. 2), zie je vanop het plein in een dichtgemetseld raam op de eerste verdieping zo'n pixel-monstertje.

Space Invader creëert zijn werk met mozaïektegeltjes in zijn atelier, om ze daarna in de stad op te hangen. Op zijn website kan je zijn 'world invasion' volgen. Er zijn momenteel zo'n 4000 invaders in 80 steden verdeeld over de vijf continenten, goed voor ongeveer één miljoen pixels. In Brussel zijn een 20-tal grote en kleine wezentjes te vinden. Hoewel anoniem en altijd gemaskerd, is hij een van de meeste populaire street artists ter wereld. Sommige 'fans' verzamelen zijn werk. Uit liefde voor de kunst, of als belegging? Want de populariteit van street art vertaalt zich ook in exorbitante prijzen in galeries en veilinghuizen.

→ *>>> Wandel onder de platanen langs De Markten, het Gemeenschapscentrum voor de Nederlandstalige Brusselaars. Steek de Dansaertstraat over en blijf de Oude Graanmarkt volgen, tot op de hoek met de Kartuizersstraat.*

19 ZINNEKE

Het standbeeldje op de hoek is het Zinneke, als 'onzuivere' straathond het symbool van de Brusselse diversiteit. Met zijn 183 geregistreerde nationaliteiten is Brussel (na Dubai) de meest diverse stad ter wereld. De tweejaarlijkse Zinneke Parade toont de hoofdstad in al zijn bruisende rijkdom. Het was oorspronkelijk de bedoeling dat deze straathond, net als Manneke en Jeanneke, echt zou plassen. Het buisje onderaan is voorzien, maar het plan werd om veiligheidsredenen niet uitgevoerd. Als oplossing giet een anonieme straatkunstenaar geregeld wat gele verf op het paaltje naast de hond.

Boven Zinneke Pis hangt nog een Space Invader. Die is nog beter zichtbaar wanneer je oversteekt naar de Sint-Kristoffelstraat.

20 STROKAR

Boven de deur op de hoekgevel (Kartuizerstraat 50) herken je Brussels bekendste chansonnier. Het blijft een raadsel wie achter deze Jacques Brel-portretten zit. Deze techniek heet 'cut out': de artiest ontwerpt of kiest een afbeelding, print ze op papier en knipt ze uit. Met een beetje behangerslijm worden de affiches tegen gevels en muren geplakt.

Rechts van de deur hangen drie opvallende stencils. Deze tekeningen zijn van STROKAR, een interdisciplinair street art-platform, opgericht door fotografen Alexandra Lambert en Fred Atax. Stencil of sjabloon is een techniek waarbij de kunstenaar op voorhand de contouren van de tekening uitsnijdt in karton of plastic om ze nadien met een spuitbus aan te brengen op straat. Per kleur heb je een nieuw sjabloon nodig. Voor deze stencils in zwart-wit en vier tinten grijs zijn dus zes verschillende sjablonen gebruikt! Gelukkig nemen digitale lasercutters tegenwoordig het fijne werk over.

Je merkt dat street art-kunstenaars vaak voorbereidend werk doen in hun atelier alvorens de straat op te gaan. In tegenstelling tot de traditionele graffeurs, die hun werk altijd rechtstreeks op straat creëren. Adrenaline is hun drijfveer.

→ *Volg de Sint-Kristoffelstraat verder en steek rechtdoor de Van Arteveldestraat over. Vervolg langs de Lava Bar de Sint-Kristoffelstraat tot op het bomenpleintje op het einde van de straat.*

21 IHSANE JARFI

Op de zijgevel van de Sint-Kristoffelstraat nr. 34 ontdek je een pastelkleurig portret van Ihsane Jarfi. Deze Luikse dertiger kwam in april 2012 om het leven ten gevolge van homofoob geweld. Als eerbetoon bestelde het Brusselse Rainbow House dit fresco door de Brusselse Française Anthea Missy.

Het Rainbow House huisvest verschillende Franstalige en Nederlandstalige LGBTQI+ (lesbienne, gay, bi, trans, queer en intersex) verenigingen en organiseert de jaarlijkse Gay Pride. Iets verderop zien we nog werken waarvoor zij het initiatief namen.

→ *Neem linksaf de Rijke Klarenstraat. Aan de overkant zie je de glazen gevel van Les Riches Claires. Het gebouw herbergt zowel het Franstalige cultuurcentrum van de Stad Brussel als de Franstalige bibliotheek. De gevel werd opgefleurd door de Brusselse straatartiesten Eyes-B en Parole, die ook bekend is om zijn kalligrafieën. Kies rechtsaf de Groot Eilandstraat. Bij de eerste straat links zie je een verrassende muurschildering.*

22 MR. DOODLE & TREEPACK

De Britse kunstenaar Mr. Doodle (Engels voor 'gekrabbel') tovert elke witte ruimte om tot een heel eigen universum, bevolkt met bizarre wezentjes en alomtegenwoordige ogen. Zijn enige werktuig is een markeerstift. In een YouTube-filmpje kriebelt hij een volledige hotelkamer vol. Indrukwekkend! Deze muur ging hij te lijf samen met Treepack uit Leuven, in opdracht van de tegenoverliggende school Anneessens-Funck.

→ *Loop linksaf de Eclipsstraat in voor een van de mooiste graffiti's van het Gewest.*

LA BELLE HIP HOP

23 LA BELLE HIP HOP 2019

In het kader van de Internationale Vrouwendag (8 maart) plaatst het festival La Belle Hip Hop vrouwelijke kunstenaars in de kijker. Helemaal in het begin van de wandeling kwamen we al langs de muur van Shiro in de Helihavenlaan. Hier in de Eclipsstraat kregen enkele dames carte blanche om een collectief werk te creëren. We komen voorbij prachtige portretten van de hand van Shiyvart, Miss Chelove, Enny, Skres en LAEC. Let op de mooie woordspeling op het einde: 'Sœur Yes Sœur'.

→ *Sla op het einde van de straat rechtsaf. Aan de autovrije Centrale Lanen gaan we even linksaf en dan de eerste rechts, de Plattesteen. Daarna meteen links de Lollepotstraat in.*

24 FOTINI TIKOU

In 2008 kreeg dit straatje de titel van 'de mooiste Brusselse straatnaam'. Een lollepot is een voetkacheltje in aardewerk of koper, waarbij ook een bankje hoort om de voeten op te plaatsen. De potten met smeulend houtskool werden niet enkel in huis, in de kerk en op school gebruikt, maar ook door de marktkramers in deze buurt.

Het Rainbow House toverde dit achterafstraatje om tot een openlucht street art-galerie met werken die de seksuele diversiteit vieren. De eerste reeks portretten is van de Griekse Fotini Tikou. De personages zijn ingetogen, maar hun vragen nodigen de kijkers uit om positie in te nemen.

25 RALF KÖNIG / 25

Sluitstuk van de Lollepot-galerie is een omstreden 'groepsportret' van de Duitser Ralf König. Het werk is 'getoyd' met de woorden 'TRANSFOBIA' en 'RACISM'. Blijkbaar worden sommige afgebeelde personages ervaren als racistisch, seksistisch of fatfoob (discriminerend tegenover mensen met overgewicht). Striptekenaar König, bekend in het Duitse homomilieu, trachtte de diversiteit van de beweging in beeld te brengen, met het nodige gevoel voor humor, 'als stereotypen in stripverhalenstijl'. Maar dat valt blijkbaar niet bij iedereen in de smaak...

→ *Op het einde van de Lollepotstraat neem je de Kolenmarkt rechtsaf. Op nummer 42 ligt het Rainbow House. Loop voorbij het terras van Taverne Plattesteen, tot op de stoep voor de Party Store.*

26 STRIPMUREN

Zoek de twee huizenhoge muurschilderingen. Aan de overkant van de Lombardstraat zien we privédetective Victor Sackville, getekend door Francis Carin. Het werk is mooi geïntegreerd in de wijk want we herkennen de straat, de Goede Bijstandskerk en zelfs de lantaarn. Boven het terras van de Taverne Plattesteen kuiert een koppeltje. Het gaat om Ragebol en zijn vriendin Catherine. Maar omdat het geslacht niet meteen duidelijk is, zien velen hierin een knipoog naar deze holebibuurt. De straat is een rivier, verwijzend naar de Zenne die hier ooit stroomde. Dit werk is van de hand van striptekenaar Frank Pé.

STRIPMUREN

De stripmuren zijn strikt genomen geen street art. Brussel is naast de hoofdstad van België, Vlaanderen, Europa, art nouveau, wafels, chocolade, frietjes, bier en Zeeuwse mosselen ook de hoofdstad van de negende kunst: het stripverhaal. Vanaf de jaren 1990 worden de blinde muren van de stad opgefleurd met striptekeningen om sluikstorten, illegale graffiti en wildplassers tegen te gaan. Intussen zijn er een zestigtal, verspreid over Brussel en Laken. Soms worden deze officiële stripmuren door taggers 'getoyd', opnieuw als reactie op de commercialisering van de publieke ruimte.

→ *Je steekt de Lombardstraat over via het regenboog-zebrapad en loopt door de Kolenmarkt naar de Goede Bijstandskerk. Net voor de terrasjes sla je linksaf de Lievevrouwbroersstraat in. We steken de Zuidstraat over en lopen tot voorbij Manneken Pis.*

SKATEPARK

27 JEF AEROSOL

Net voorbij 's werelds bekendste plassertje zie je rechts de platenzaak Arlequin (Eikstraat nr. 7) met stencils van Jef Aerosol. Deze zestiger uit Rijsel is een van de peetvaders van de street art. Als grootmeester van de sjabloontechniek (in het Frans 'pochoir') is hij sinds de jaren 1980 actief, ook nog altijd in Brussel. Herken je de muzikanten op de gevel van Arlequin? Jimi Hendrix, John Lennon, Bob Dylan, Jim Morrison en een beetje verstopt om het hoekje, de jonge Bruce Springsteen.

→ *Loop de Eikstraat verder omhoog, tot voorbij de schoolpoort op nr. 17.*

28 MANNEKEN PEACE

Aan je rechterkant doemt een gigantische versie van Manneken Pis op. HMI (alias van Fouad Hachmi), van de legendarische Brusselse hiphopcrew CNN, brengt hier hulde aan ons bekendste ketje. Zijn Manneken Peace is minstens honderd keer groter dan de echte, en werd ingehuldigd op 21 september 2013 ter ere van de International Day of Peace en van 30 jaar Belgische hiphop. Achter deze gevel huist Garderobe Manneken Pis, het museum waar de honderden kostuums van Manneken Pis bewaard worden.

→ *Neem de volgende straat rechts. Deze Villersstraat brengt je naar de Villerswal: een restant van de eerste stadswal rond Brussel uit de 12de eeuw. Op het einde van de straat draai je rechtsaf in de Dinantstraat en dan links de Cellebroersstraat omhoog. Aan de lichten neem je rechts tot aan het skatepark op de middenberm*

29 SKATEPARK

Dit skatepark is aangelegd door Recyclart, het kunstencentrum dat onderdak vond in en rond de ongebruikte lokalen van het station Kapellekerk. Recyclart verhuisde in 2018 noodgedwongen naar Molenbeek, maar zorgde er wel voor dat deze wijk twintig jaar lang dé place-to-be was voor underground cultuur in Brussel. Daar hoort de nodige graffiti bij. Het internationale publiek dat er over de vloer kwam liet zijn kleurrijke sporen na in de straten rondom. Het skatepark wordt elk jaar opnieuw beschilderd door straatartiesten tijdens het Ursulinenfeest, dat banden tracht te smeden tussen de jongeren op het plein en de bewoners van het rusthuis ernaast.

Onder je voeten loopt de 'Jonction', de ondergrondse spoorverbinding tussen Noord-, Centraal en Zuidstation. Vanop de houten trapjestribune kan je de sporen zien liggen. Je krijgt een indrukwekkend zicht op de sociale hoogbouw van de Marollen en de pensioentoren bij het Zuidstation. Dankzij deze oriëntatiepunten vind je ongetwijfeld de weg terug naar huis. En onderweg bekijk je de stadsmuren ongetwijfeld met een nieuwe blik...

Muntpunt is de grootste Nederlandstalige bibliotheek van Brussel. Het startpunt voor nieuwsgierige geesten. Het infopunt voor wie z'n weg zoekt in de stad. Het vertrekpunt voor iedereen die Brussel wil beleven.

Muntpunt
Munt 6, 1000 Brussel
02 278 11 11
info@muntpunt.be
www.muntpunt.be

Voor deze uitgeschreven wandeling deed Muntpunt een beroep op Brukselbinnenstebuiten. De gidsen van Brukselbinnenstebuiten hebben een groot hart voor Brussel en willen je de stad tonen in al haar veelzijdigheid. Ze hebben oog voor positieve en negatieve ontwikkelingen en vertellen fabeltjes noch pr-verhalen.

Brukselbinnenstebuiten
02 218 38 78
onthaal@brukselbinnenstebuiten.be
www.brukselbinnenstebuiten.be

Verantwoordelijke uitgever: Roel Leemans, Munt 6, 1000 Brussel • fotografie Sien Verstraeten

◀ ALICE GALLERY

Vlaanderen verbeelding werkt
brussel
BRUKSEL BINNENSTE BUITEN
MUNTPUNT